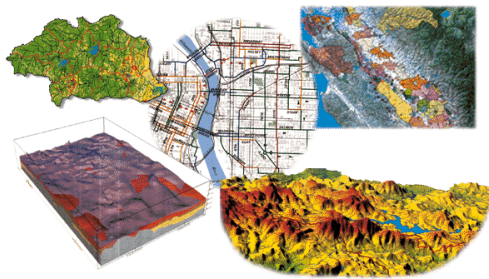

Kartografie pro geography

1. přednáška 4.10.2018

Přednášející Ing. Václav Šafář, Ph.D.

podzim 2018

Kartografie pro geografy

1. přednáška 4.10.2018

Úvod – studium předmětu kartografie

Postavení kartografie v systému věd

Kartografie jako samostatný vědní obor a její definice

Definice mapy, atlasu, glóbu a produktů digitální kartografie

Struktura a členění kartografie,

Dějiny kartografie

Kartografie je umění kresby map a plánů a patří k nejstarším dovednostem člověka.

Slovo kartografie pochází z řečtiny a skládá se ze slov chartés = list papyru (původní význam) a graphein = rýt, psát.

www.geogr.muni.cz

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

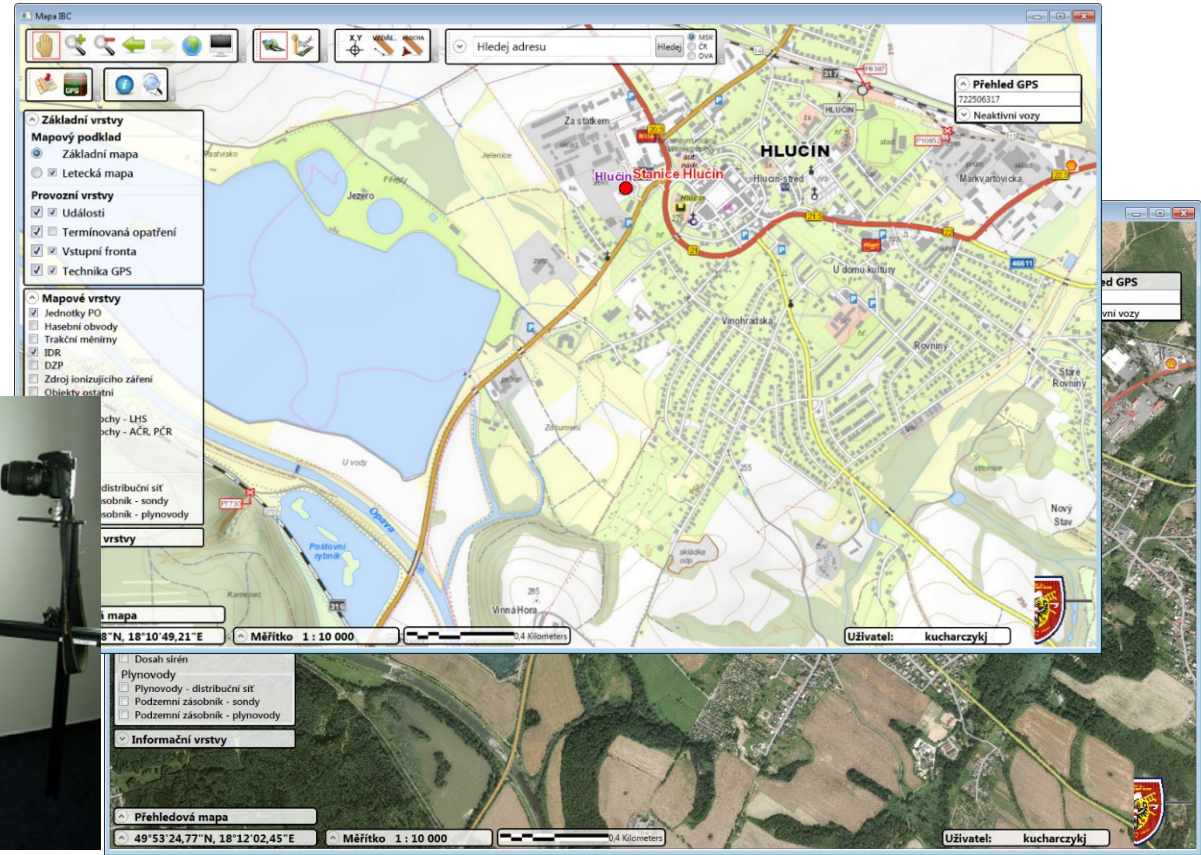
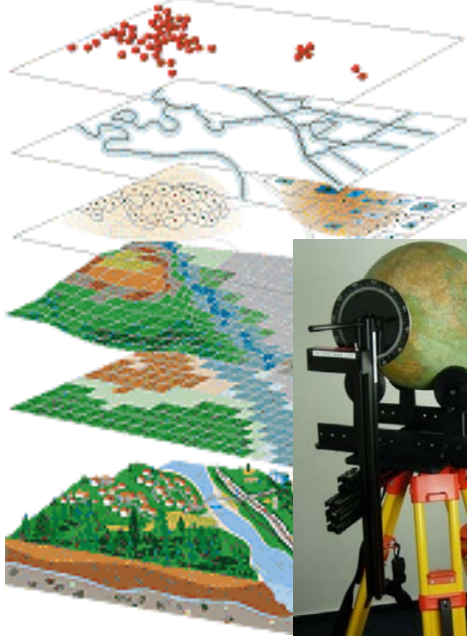

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Kartografie je vědní obor, jehož výsledkem jsou kartografická díla mapy, atlasy, glóby ať analogové nebo digitální (počítačová kartografie, GIS, ...).

<http://chartae-antiquae.cz/cs/globes/25477>

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

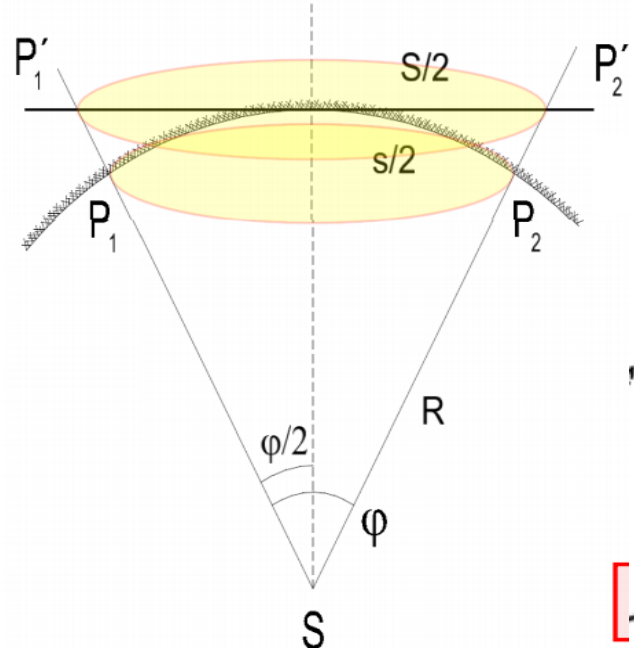

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Úkolem kartografie je poznání a výzkum skutečností v prostoru a čase k čemuž kartografie používá specifické matematické a grafické postupy a prostředky.

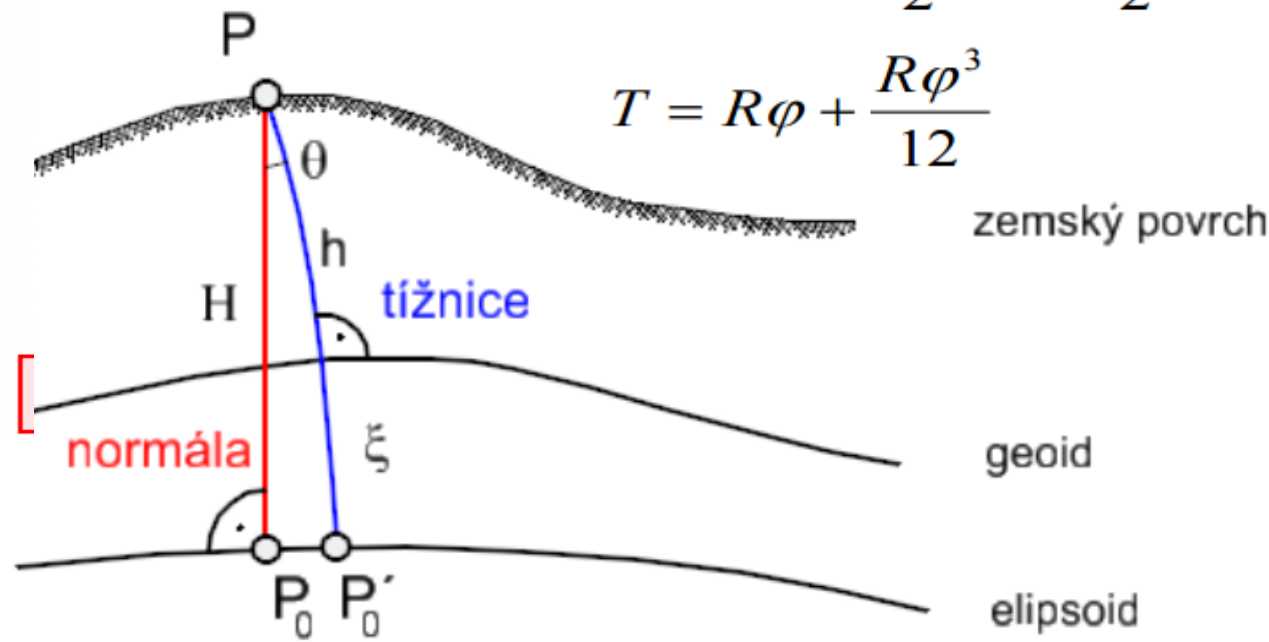

$$\Delta s = S - s$$

$$s = R\varphi$$

$$S = 2R \tan \frac{\varphi}{2} = 2R \left[\frac{\varphi}{2} \right]$$

$$T = R\varphi + \frac{R\varphi^3}{12}$$

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

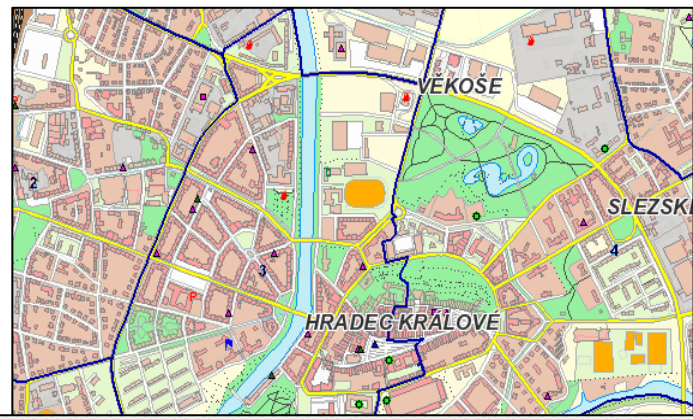
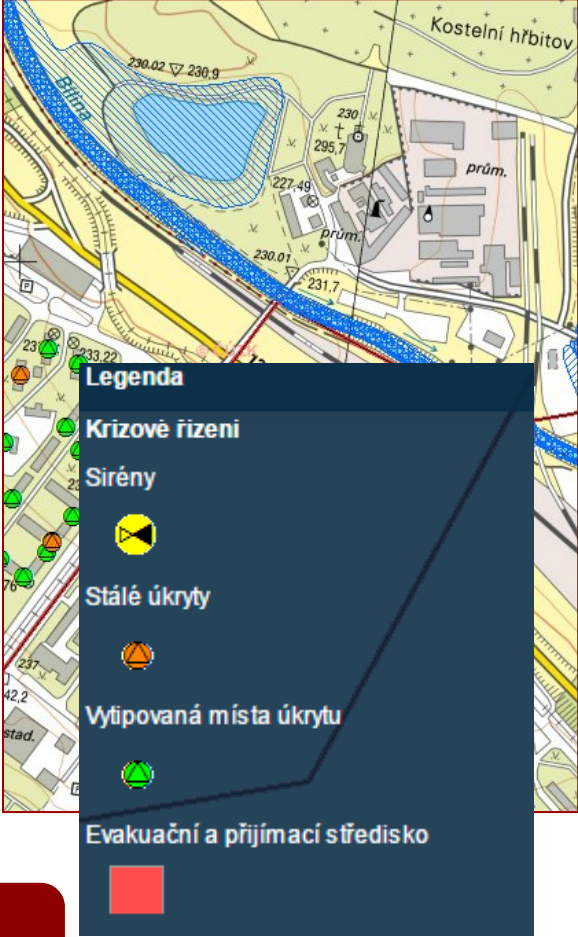

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Kartografie se zabývá znázorňováním zemského povrchu, nebeských těles a objektů a zaznamenáváním vztahů a změn mezi znázorňovanými jevy

Úvod – studium předmětu kartografie

Postavení kartografie v systému věd

Kartografie jako samostatný vědní obor a její definice

Definice mapy, atlasu, glóbu a produktů digitální kartografie

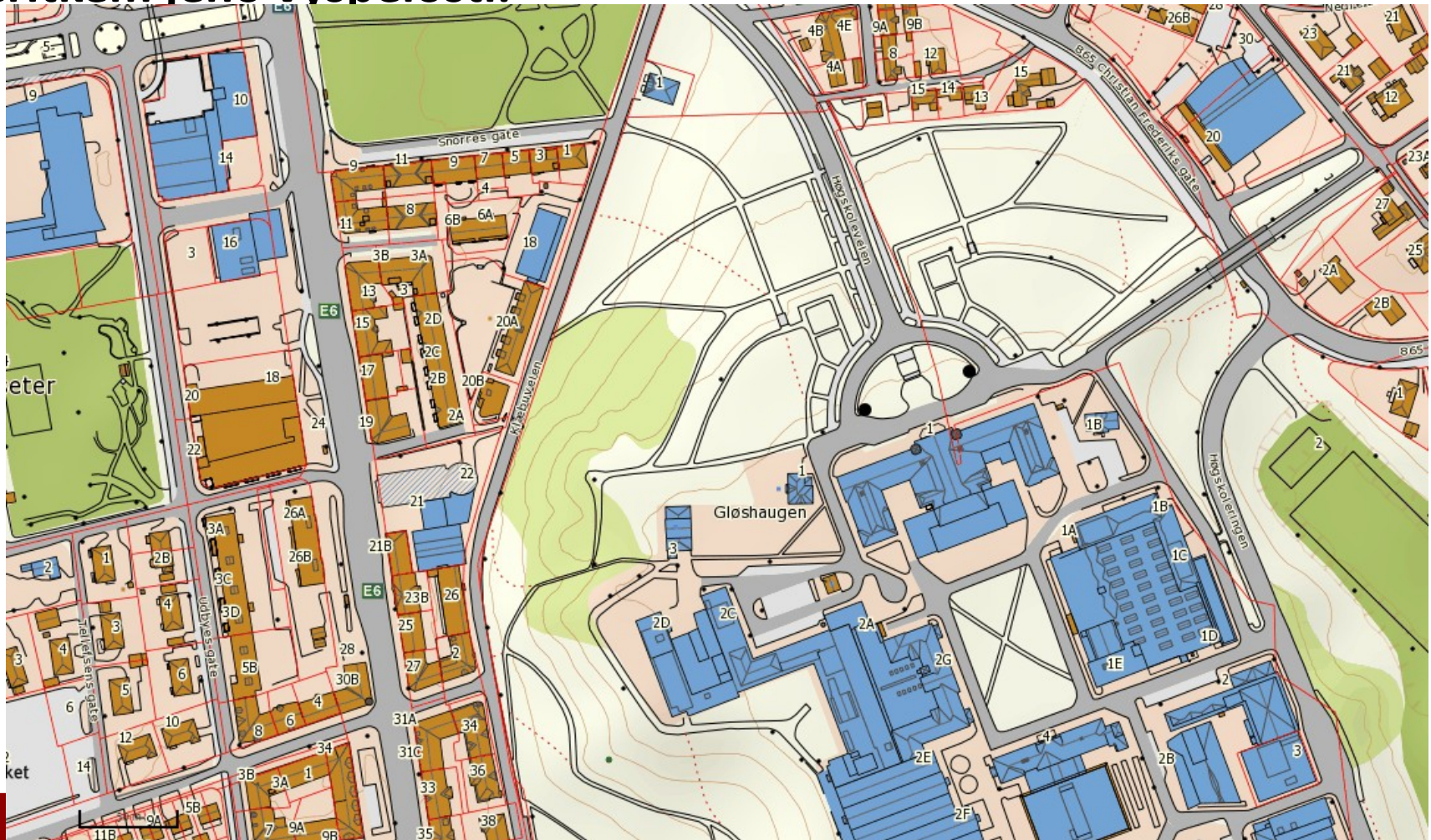

Struktura a členění kartografie,

Dějiny kartografie

Kartografická produkce každého státu je součástí jeho kultury a měřítkem jeho vyspělosti.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

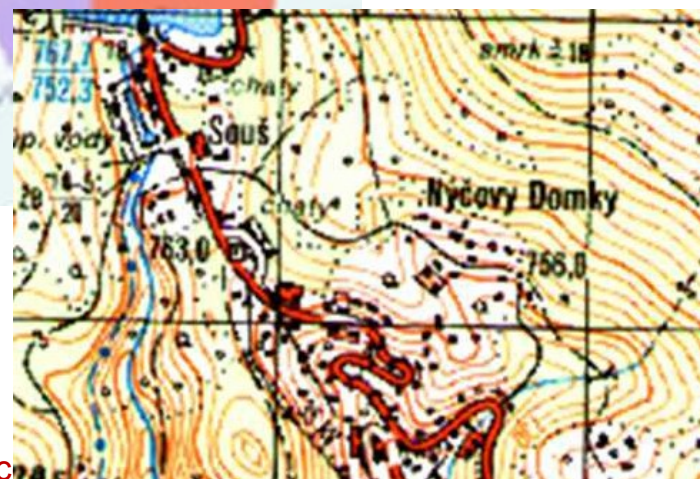

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Kartografie slouží k navigaci, orientaci, komunikaci, poznávání světa, vzdělávání, vědeckým výzkumům, řešení problémů ekonomických, zdravotnických, obchodních, vzdělávacích, vojenských a environmentálních za pomoci GIS a dalších databází

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

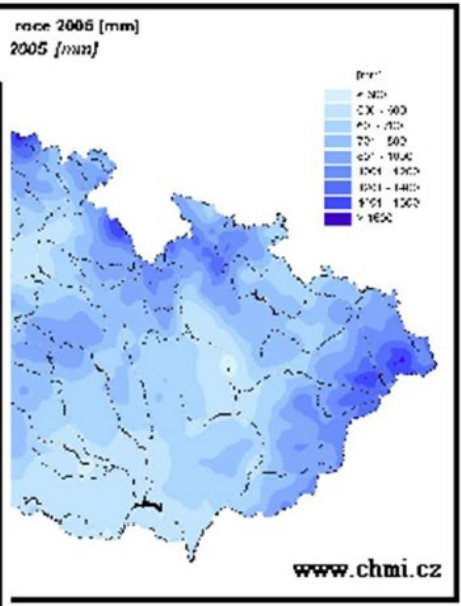
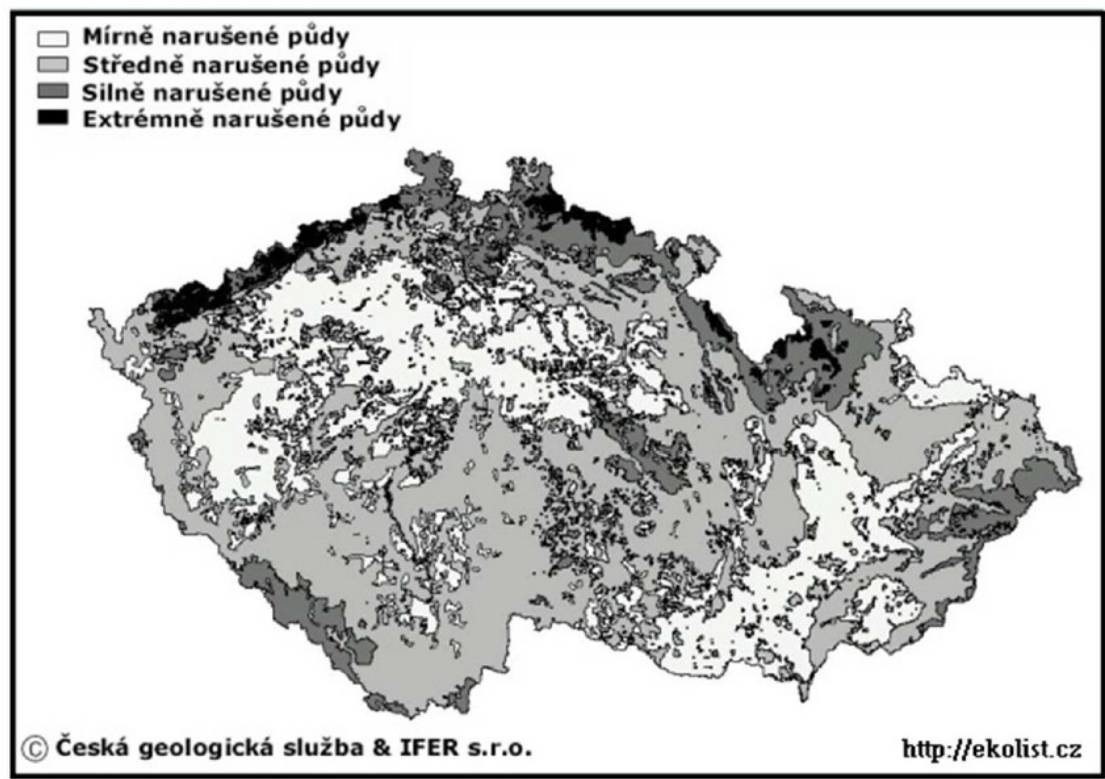

Dějiny
kartografie

Prakticky všechny obory přírodních, ale i společenských věd, vyjadřují výsledky svého zkoumání v častých případech pomocí technik a postupů vlastních kartografií. MAPA

MAPA PŮD

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

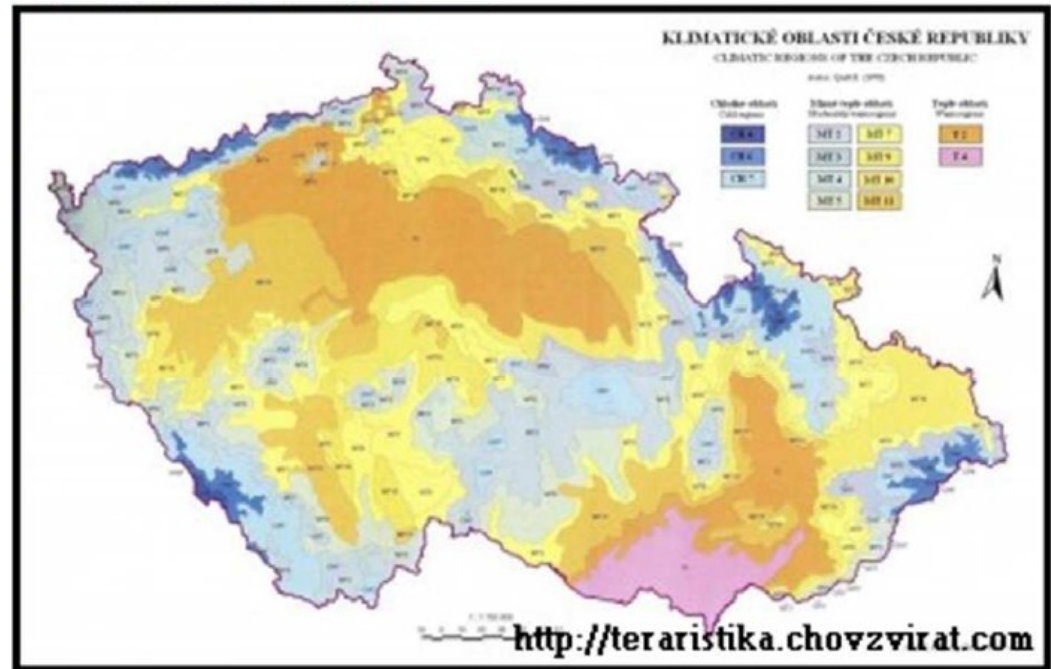

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Znázornit pomocí tematické mapy lze data prakticky ze všech vědních oborů, neboť většina údajů tohoto světa se vztahuje k nějakému konkrétnímu bodu, linii nebo plošné oblasti. Z toho důvodu je kartografie hlavním pomocníkem při vyjadřování vztahů a jevů v oblasti geomorfologie, klimatologie, meteorologie, hydrologie a dalších vědních oborů

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

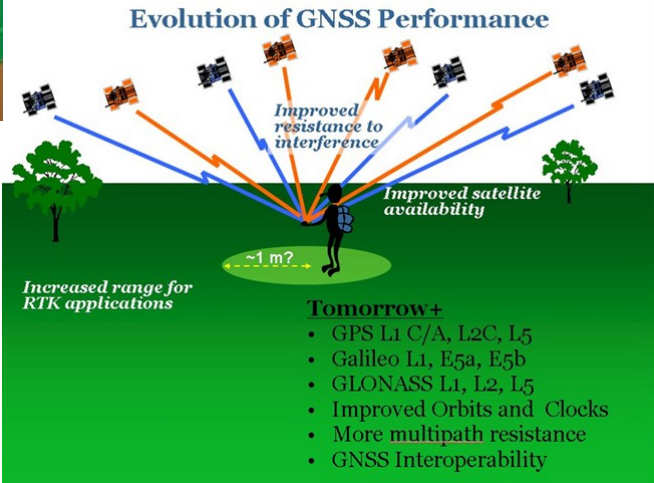
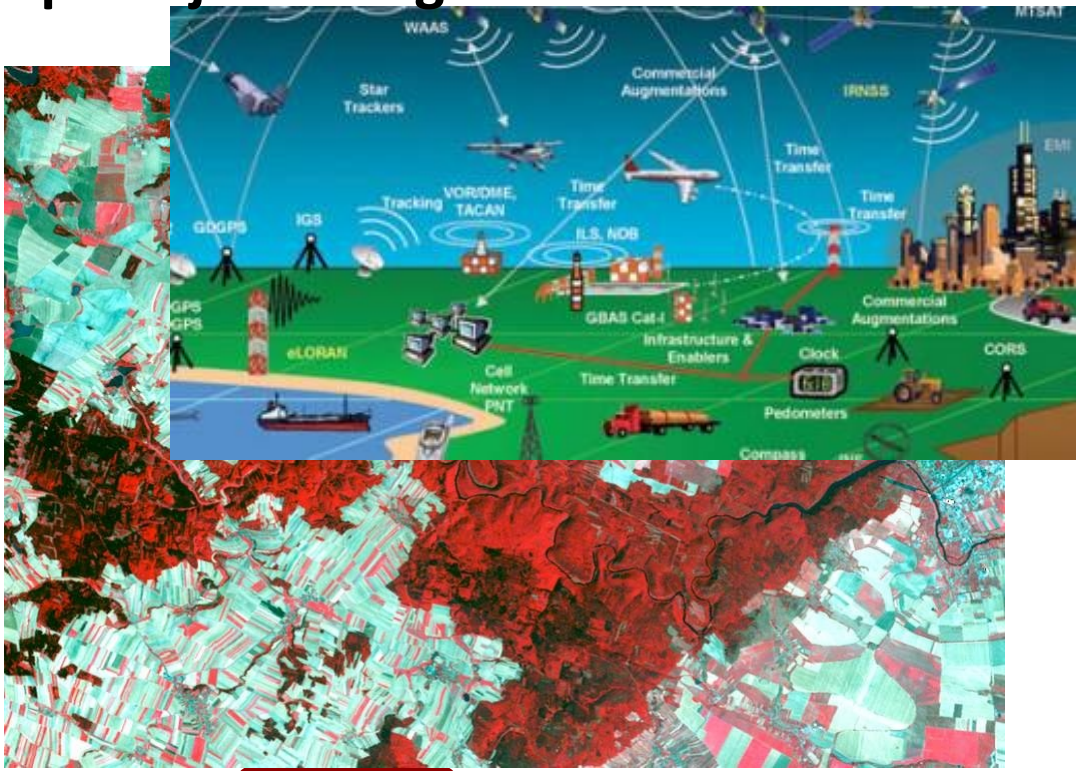
Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

**KLIMATICKÁ
MAPA**

V rámci širšího hlediska můžeme kartografii zařadit do věd o Zemi neboli geověd. Geodézie, geodynamika, gravimetrie, družicová geodézie, GNSS systémy, fotogrammetrie, topografie, geografie, dálkový průzkum Země, GIS a prostorová věda jsou vědy, které úzce spolupracují s kartografií.

Úvod – studium předmětu kartografie

Postavení kartografie v systému věd

Kartografie jako samostatný vědní obor a její definice

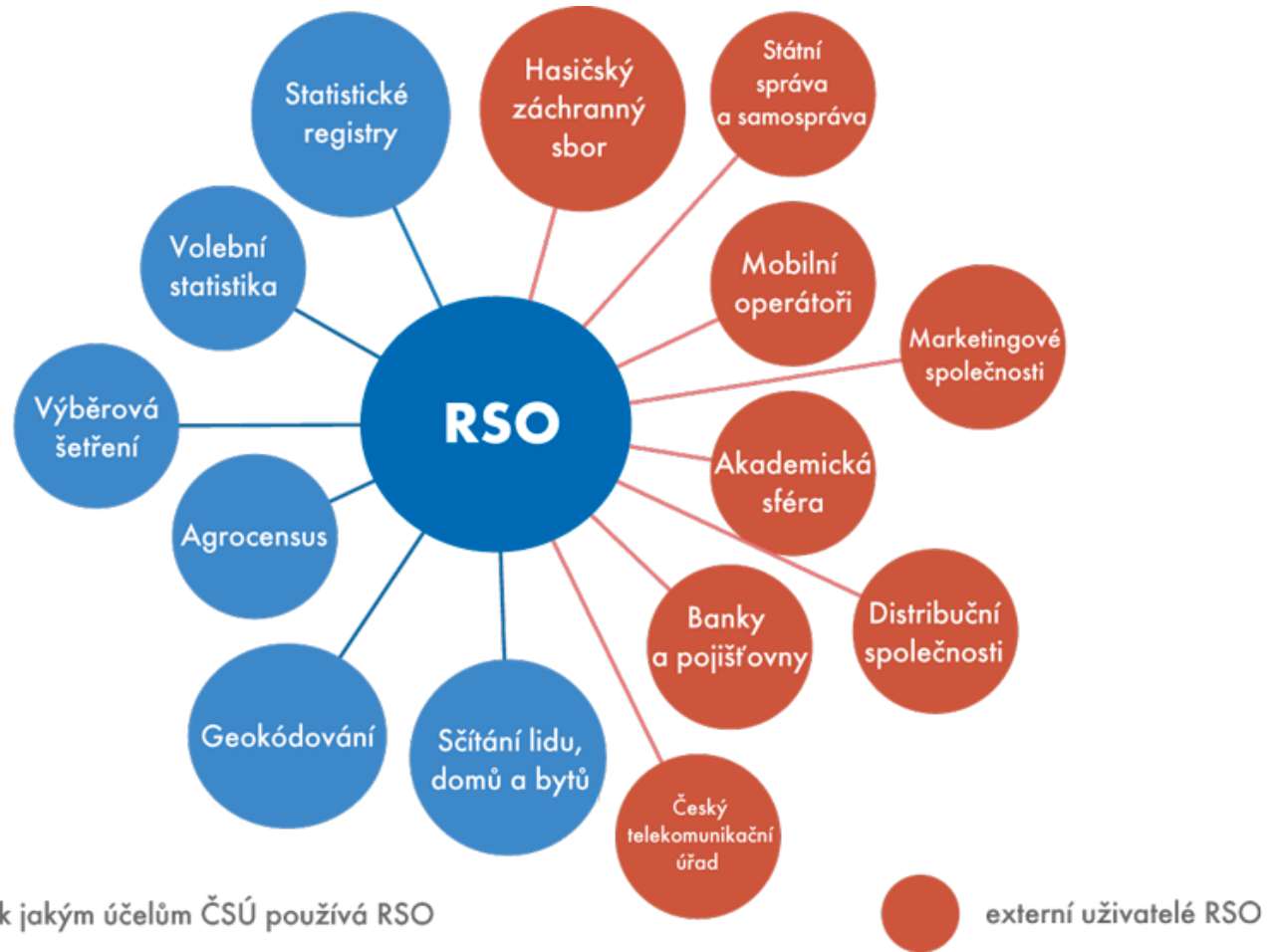
Definice mapy, atlasu, glóbu a produktů digitální kartografie

Struktura a členění kartografie,

Dějiny kartografie

V souvislosti s dynamickým rozvojem informačních technologií v oboru geověd v kartografii řadíme kartografii do skupiny geoinformačních věd.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Definice kartografie se mění s časem jako samostatný vědní obor se oddělila od geografie na přelomu 19. a 20. století. Předmětem studia vědeckého oboru kartografie je tvorba a využívání map jako abstraktních modelů prostorového uspořádání skutečnosti a rovněž proces generalizace a interpretace zobrazených jevů pomocí kartografických vyjadřovacích prostředků smluvených znaků, jazyka

mapa

	les (bílá plocha) Wald (Weiße Fläche) forest		rybník; jezero Teich; See pond; lake		rozhraní porostů; rozhraní kultur Deutliche Vegetationsgrenze; Kulturgrenze boundary : distinct vegetation; distinct cultivation
	les : průběžný, průchodný Wald : Leichte, Starke forest : slow running,		vysoký les, louka		vrstevnice Höhenlinie contour
	podrost : průchodný, Bodenbewuchs : Leicht undergrowth : slow ru		obdělávaná půda, sad		hlavní, pomocná vrstevnice
	paseka; louka; pole Rauhes; Offenes Geb rough open land; opei		paseka, paseka se stromy		kupa, kupka
	vývrát; výrazný strom Baumbruch; Markarte windthrow; marked tre		podrost průběžný, průchodný		prohlubeň, jáma
	silnice; zpevněná ces Strasse; Fahrweg; Ka minor road; road; veh		podrost průběžný, průchodný		sráz, hrázka
	chodník; pěšina; prús... Fußweg; Kleiner Pfand; Schneise footpath; small footpath; narrow ride		neprůchodný porost		ryha, mělká ryha
	nízká, vysoká oplocenka; kamenná hrázka Zaun; Hoher Zaun; Steinmauer fence; high fence; stone wall		hranice porostů		skalní sráz schůd
			silnice		kámen, balvan, si
			zpevněná cesta, cesta		jezero, potok
			pěšina, průsek		mokrý jáma, pran
			železnice, el. vedení		bažina, bažinka
			plot, kamenná zeď		Zvláštní mapové
			budova, zřícenina		vývrát
			vysoká věž, posed, krmelec		výrazný strom
			Gebäude; Ruine; Stromleitung building; ruin; power line		
			posed; krmelec; boží muka Kleiner Turm; Futterkrippe; Grab small tower; fodder rack; grave		

terénní tvary

- terasa
- nos
- údolíčko
- sráz (hliněný)
- lom
- násep, hráz
- ryha, zařez, rokle
- mělká ryha
- kupa
- malá kupka
- sedlo
- malá prohlubeň
- jáma
- rozbitý povrch
- mraveniště

voda a bažiny

- jezero, rybník
- rybníček
- jáma s vodou
- potok, řeka
- malý vodní příkop
- úzká bažinka
- bažinka
- pevná půda (v bažině)
- studna
- pramen
- vodní nádrž

porost

- otevřený prostor
- polootvřený prostor
- roh lesa
- světlinka
- hustník
- živý plot, úzký hustník
- rozhraní porostů
- skupina stromů
- výrazný strom
- vývrát

skály a balvany

- skalní sráz, skála
- skalní věž
- jeskyně
- balvan
- pole balvanů
- shluk balvanů
- kamenitý povrch
- skalní plošina
- úzký průchod (skalní)

umělé objekty

- silnice, cesta
- pěšina, stezka
- průsek
- můst
- el. vedení, vlek
- sloup vedení
- tunel
- kamenná zeď
- plot
- průchod (v plotu, zdi)
- budova
- zpevněný povrch
- zřícenina
- potrubní vedení
- věž, posed
- posed na stromě
- mezník
- krmelec
- plošina
- pomník, socha
- průchod budovou
- schody

zvláštní objekty

- x zvláštní objekt
- o zvláštní objekt

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

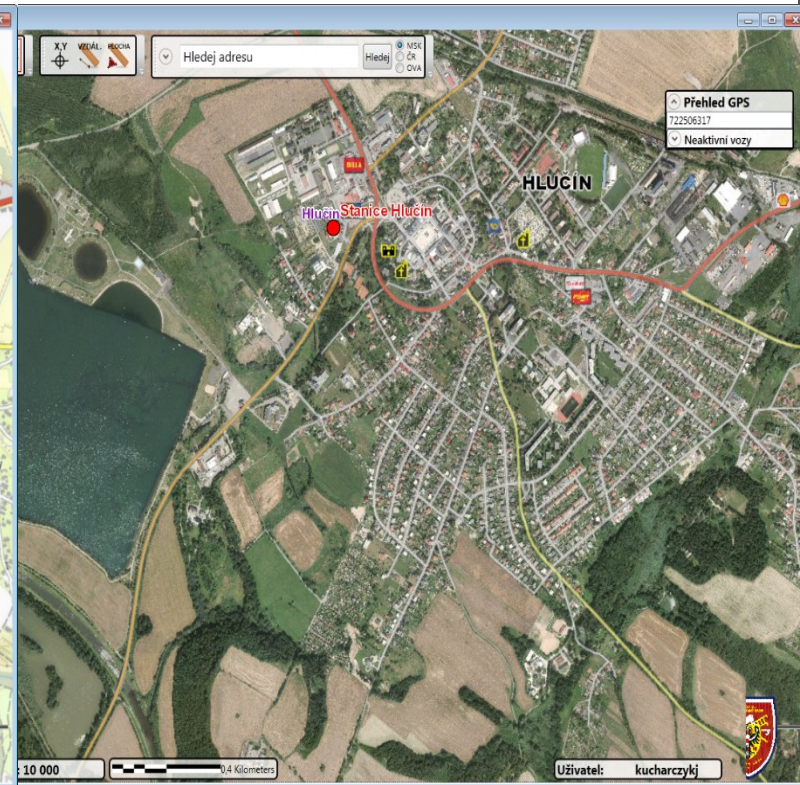
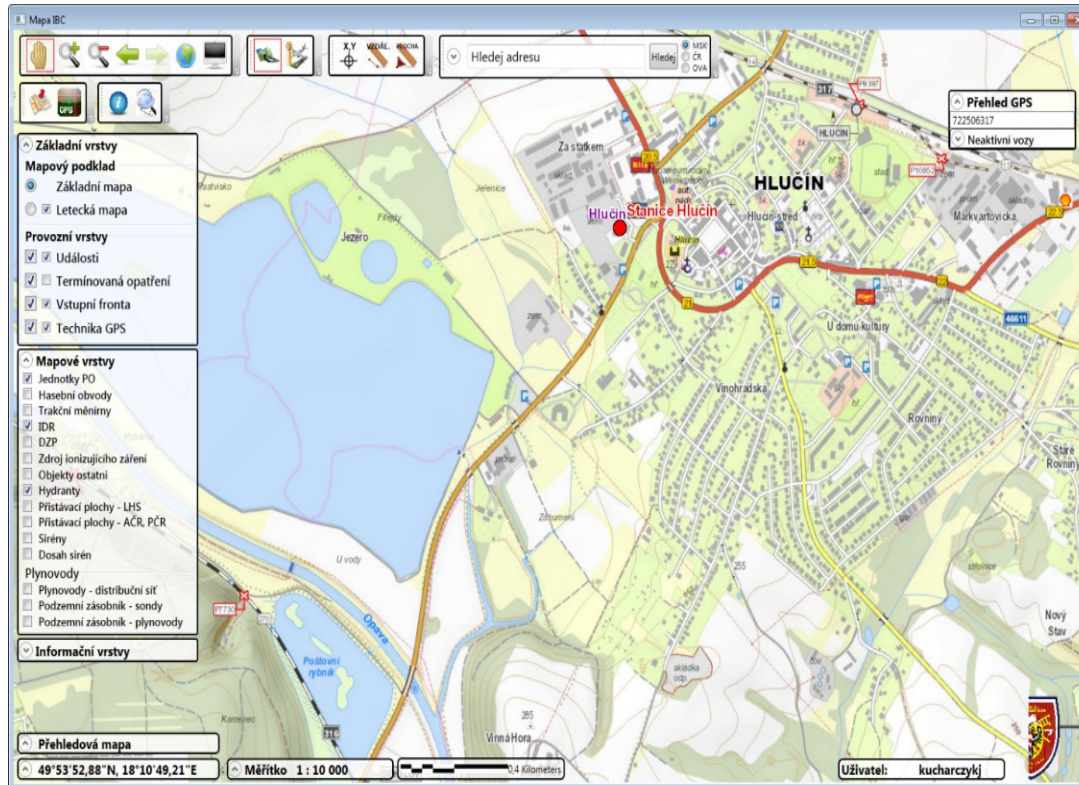

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Cílem kartografie je objektivní zobrazení skutečnosti pomocí mapy a analýza vlastního mapového obrazu zachycujícího reálné přírodní i společenské jevy vztahující se k Zemi nebo jiným vesmírným tělesům.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

- 1. Kartografie je věda o sestavování map všech druhů a zahrnuje veškeré operace od počátečního vyměřování až po vydání hotové produkce map.**
- 2. Kartografie je technická disciplína, která studuje a rozvíjí vědeckotechnické metody a procesy sestavování a reprodukce map.**
- 3. Kartografie je praktická činnost, jejímž účelem je vyhotovování map.**
- 4. Kartografie je prostředek jak převést prostorové vztahy předmětů a jevů reálného světa na Zemi do roviny nebo modelového prostoru.**
- 5. Kartografie je umění, věda a technologie vytváření map, včetně jejich studia jako vědeckých dokumentů a uměleckých prací. V této souvislosti mohou být za mapy považovány všechny typy map, dále plány, náčrty, trojrozměrné modely a globusy, zobrazující Zemi nebo nebeskou sféru v jakémkoli měřítku.**

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

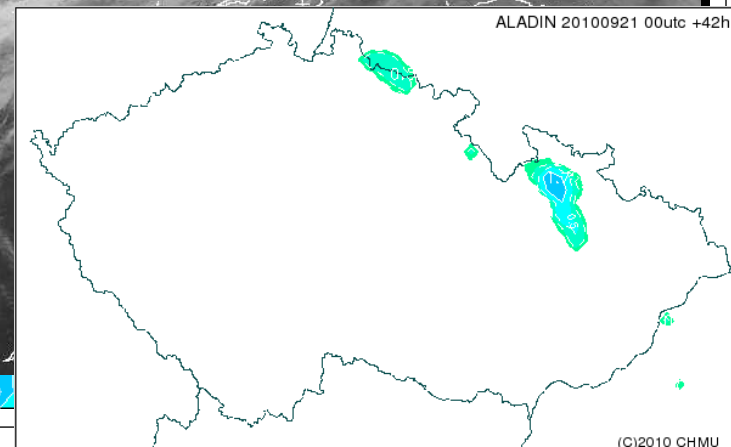
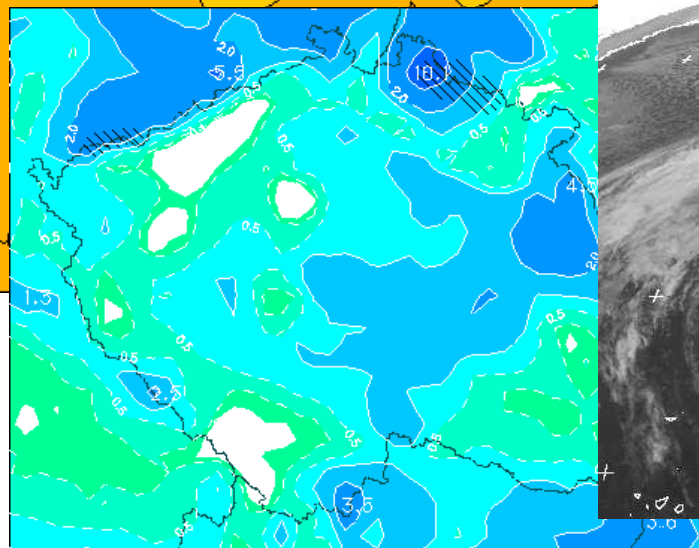
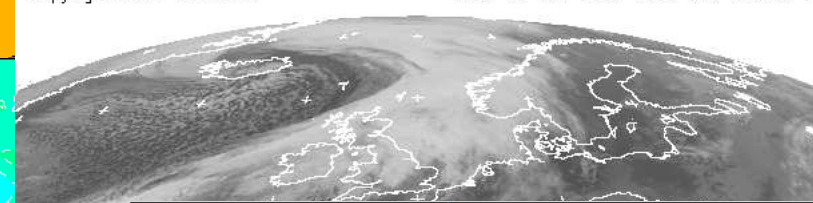
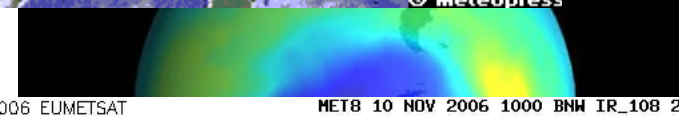
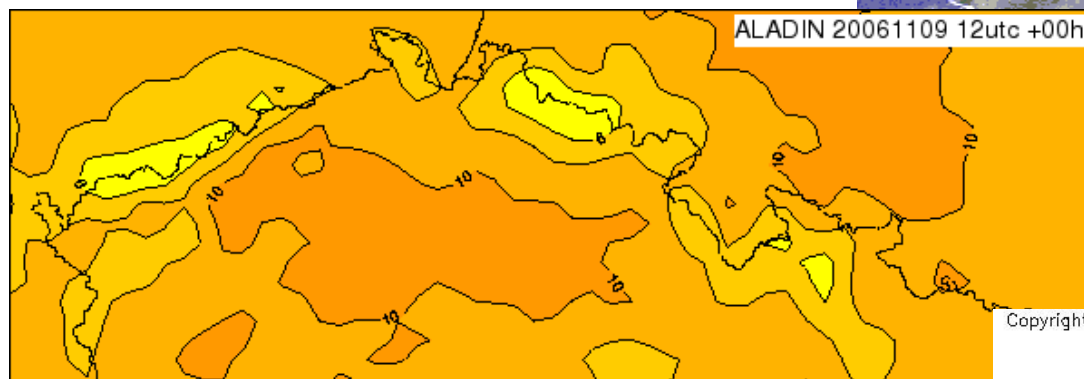
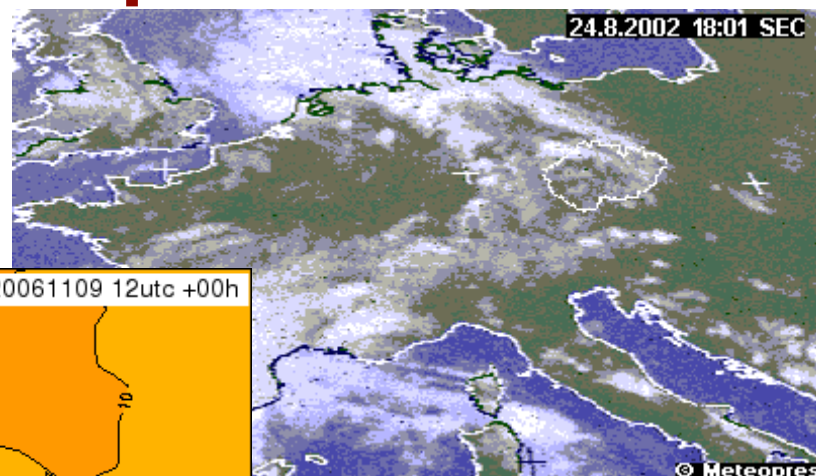
Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Sestavování druhů map

- z dálkový průzkum Země
- předpovědní modely

Model Aladin

6. Kartografie je věda o zobrazování a studiu prostorového rozmístění, spojení a vzájemných vazeb jevů přírody a společnosti (i jejich změn v čase) prostřednictvím zvláštních obrazově znakových modelů kartografických vyobrazení.

7. Kartografie je vědní obor zabývající se znázorněním zemského povrchu a nebeských těles a objektů, jevů na nich a jejich vztahů ve formě kartografického díla a dále soubor činností při zpracování a využívání map.

8. Kartografie je unikátní a instinktivní více-rozměrový prostředek pro tvorbu a manipulaci vizuálních (nebo virtuální) reprezentaci geoprostoru (map), které umožňují výzkum, analýzu, pochopení a komunikaci informací o tomto prostoru.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Definice mapy

1. Mapa je zmenšený generalizovaný konvenční obraz Země, nebeských těles, kosmu či jejich části, převedený do roviny, nebo zmenšeného prostorového modelu pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografickým zobrazením, nebo volným měřítkem digitálního prostorového modelu), ukazující podle zvolených hledisek polohu, stav a vztahy přírodních, socioekonomických a technických objektů a jevů. *(volná interpretace normy ČSN 730402)*

2. Mapa je zmenšené zevšeobecněné, zobrazení povrchu Země, ostatních nebeských těles nebo nebeské sféry, sestavené podle matematických pravidel na rovině a vyjadřující pomocí smluvených znaků rozmístění a vlastnosti objektů vázaných na jmenované povrchy. *(International Cartographic Association /ICA/)*

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Definice atlasu, glóbu a plánu

Atlas je soubor map zpracovaných podle jednotné koncepce, zpravidla svázaných do jediného knižního svazku

Glóbus je zmenšené zobrazení vesmírného tělesa s mapovým obrazem jeho povrchu

Plán je půdorysné vyjádření objektů malého územního rozsahu ve velkém měřítku bez použití matematicky definovaných vztahů (kartografického zobrazení)

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

www.loucka-obec.cz

<http://modranskéviny.cz>

Základní členění kartografie (1) na:

- a) Všeobecnou kartografií tj. nauku o mapách s obecnými přístupy ke studiu map, výkladům mapové symboliky, třídění map, základním uživatelským úlohám, dokumentaci, rozboru map a historii kartografie
- b) Matematickou kartografií tj. teorie zobrazování zemského tělesa na referenční těleso Země (elipsoid, koule) a dále na zobrazovací plochu mapy (rovina), vlastnosti jednotlivých kartografických zobrazení (tvar geografické sítě, průběh jednotlivých zkreslení – délek, úhlů, ploch apod.)
- c) Kartografickou tvorbou map, tj. redakce a sestavování map včetně vlastní kartografické činnosti se sestavováním mapového obrazu (výběr prvků mapy, návrh zobrazení jazyka mapy, generalizace mapového obrazu a výsledné vykreslení mapy)

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Základní členění kartografie (2) na:

- d) Kartografickou polygrafii a reprodukci tj. na postupy a úkony sloužící pro polygrafické zpracování mapy a rozmnožení a vytištění mapy z podkladů vytvořených v rámci kartografické tvorby
- e) Kartometrie tedy měření na mapách a zjišťování kvantitativních údajů z map
- f) Morfometrie a určování morfometrických charakteristik z map. V morfometrii i v kartometrii se vlastně jedná o opačné postupy oproti vzniku mapy, protože naměřené údaje z mapy jsou vlastně odhady skutečných údajů.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Základní členění kartografie (3) na:

- g) Kartografické metody výzkumu, které sestává z širokého spektra kartografických otázek: vědecká syntéza a analýza, vyhodnocování kartografických informací obsažených v mapách, problematika matematického a logického zpracování a vyhodnocení map, uživatelské aplikace, obsahovou úplnost, struktura vzájemných vazeb; geometrická přesnost, vhodnosti grafického zobrazení mapových značek
- h) Kartografická informatika (kybernetická kartografie) tj, vazba na geografické informační systémy. Kartografická informatika vytváří simulační matematicko-logické modely geografických reálií. V současnosti bychom do této skupiny mohli řadit i tzv. počítačovou kartografii (počítačové mapování, desktop mapping) neboli tvorbu digitálních map.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Členění kartografie na teoretickou a praktickou

Do teoretické části náležejí:

- a) Dějiny kartografie sledují historický vývoj dějin kartografie, ale zahrnují rovněž hodnocení starých mapových děl ...
- b) Matematická kartografie, která pojednává o matematických základech mapy, tedy zobrazení, zkreslení, transformace ...
- c) Kartografická generalizace se zabývá problematikou zobecnění a výběru mapového obsahu a přechody od jedné měřítkové řady ke druhé
- d) Kartografická interpretace řeší principy grafického vyjadřování jednotlivých prvků mapy
- e) Kartometrie se zabývá měřením na mapách. Stanovuje z map délky, úhly a plochy daných objektů v terénu.

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

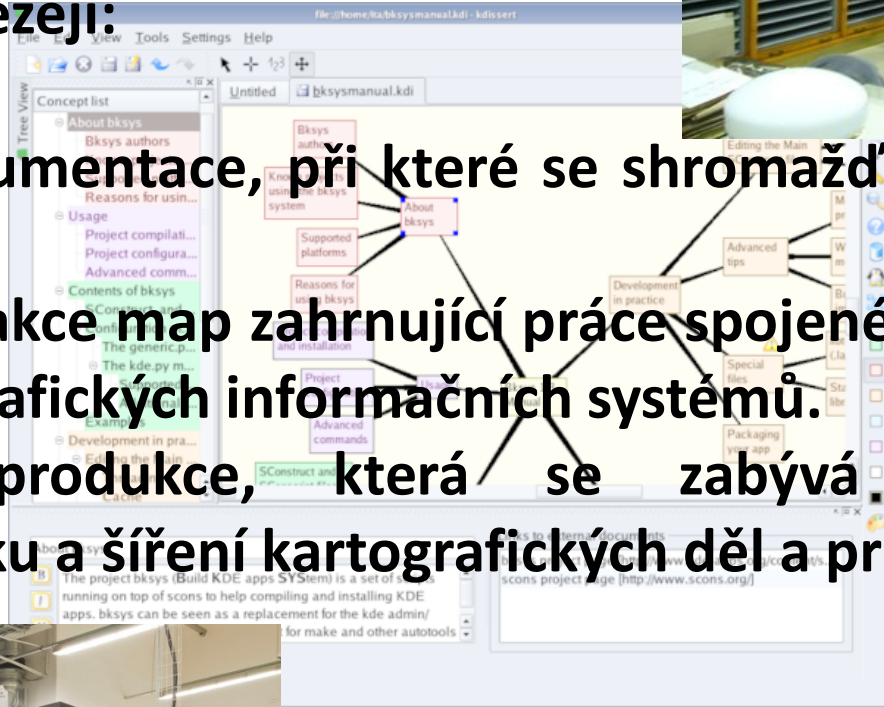

Dějiny
kartografie

Členění kartografie na teoretickou a praktickou

Do praktické části náležejí:

- a) Kartografická dokumentace, při které se shromažďují publikovaná kartografická díla.
- b) Sestavování a redakce map zahrnující práce spojené s tvorbou map a digitálních geografických informačních systémů.
- c) Kartografická reprodukce, která se zabývá pracemi při rozmnožování, tisku a šíření kartografických děl a produktů.

Členění kartografie podle typu technologie použité při tvorbě a presentaci kartografických děl:

Podle použití technologie na výrobu kartografického produktu lze rozdělit na postupy čistě analogové nebo digitální nebo jejich kombinaci

Podle typu vstupních a výstupních dat na rastrová a vektorová s jejich výhodami a nevýhodami

Podle typů presentace lze rozdělit kartografii na interaktivní, multimediální, webovou, kybernetickou, prostorově geoinformační, ...

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Členění kartografie podle typu a obsahu kartografických děl na:

Všeobecně fyzicko-zeměpisné mapy

Námořní, vojenské a topografické mapy

Letecké, navigační, turistické a cestovní mapy

Velko, středně a malo měřítkové mapy

Národohospodářské mapy

Mapy tematické - geomorfologické, klimatické, hydrologické, tektonické, botanické, půdní, zoogeografické

Mapy sociálně ekonomické

Mapy katastrální

Kartogramy a kartodiagramy

Kartografická díla v geografických informačních systémech a geoinformačních technologiích

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

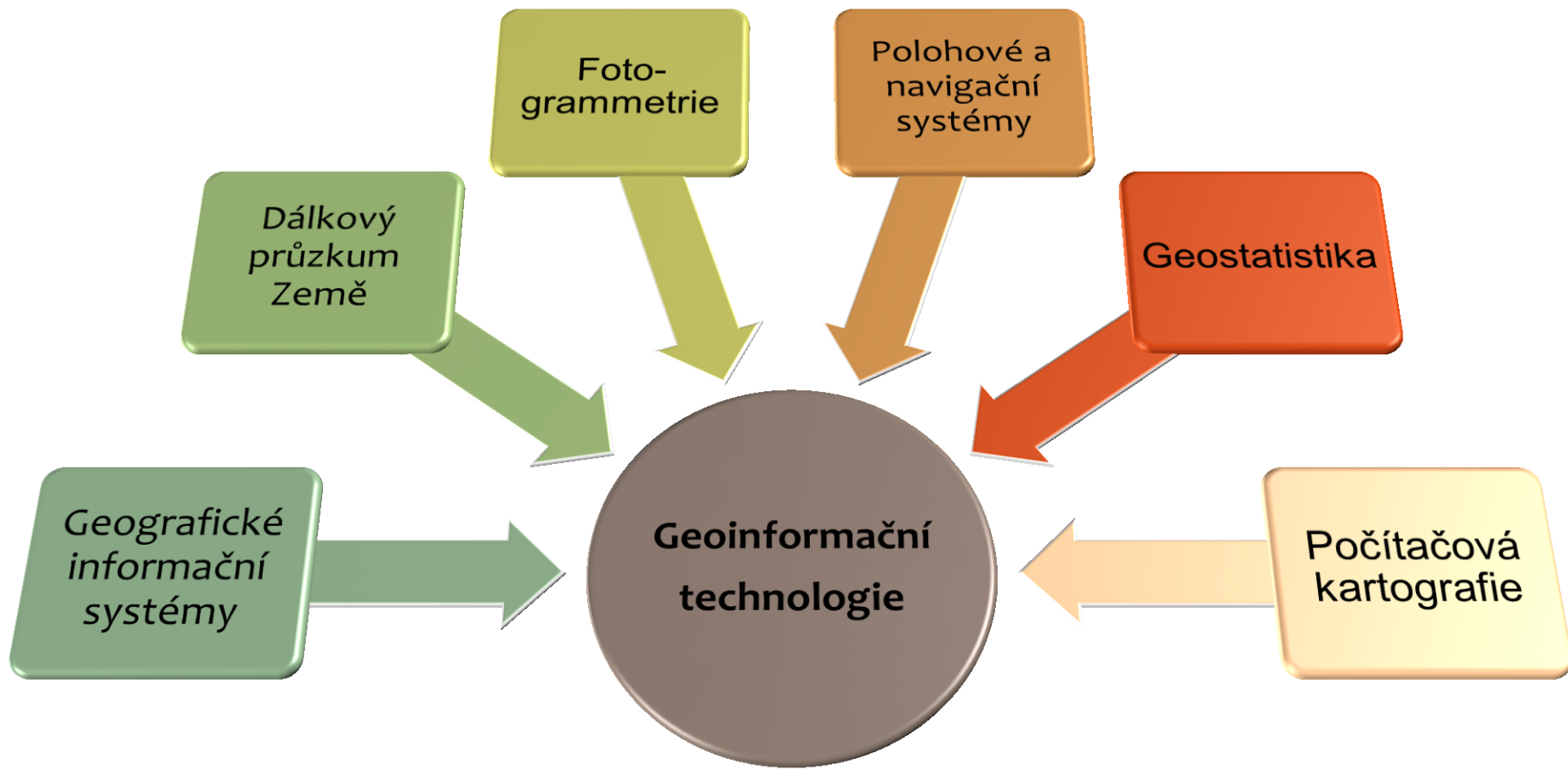
Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

ANTIKA - ŘECKO

- současná kartografie má základy položené před více než 2 000 lety ve starém Řecku
- Milétský filosof **Anaximandros** – autor 1. řecké mapy (kolem 550 př.n.l.)
- Řecký matematik **Thalet z Milétu** – mapa hvězdného nebe
- **Aristoteles** – dokázal kulatost Země
- **Eratosthenes z Kyreny** – spočítal obvod Země a délku poledníkového oblouku
- „otec kartografie“ **Klaudius Ptolemaios** – dílo „**Geografia**“ – soubor 8 knih z oblasti geografie

Anaximandrova mapa světa

Ptolemaiova mapa světa

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

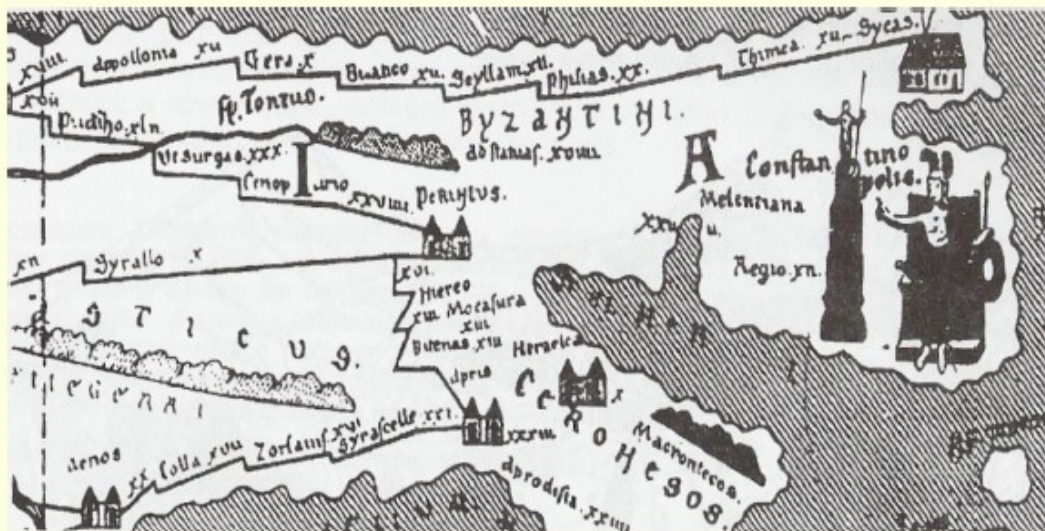
Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

ŘÍMSKÁ KARTOGRAFIE

- čerpala z řecké kartografie
- stala se úpadkovou kartografií – mapy postrádaly matematický základ
- byly to pouhé náčrty pochodových vzdáleností
- mapy byly vytvářeny pouze pro vojáky a pro administrativní účely

Pochodová mapa – výřez Peutingerovy mapy (Istanbul a okolí)

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

KARTOGRAFIE STŘEDOVĚKU

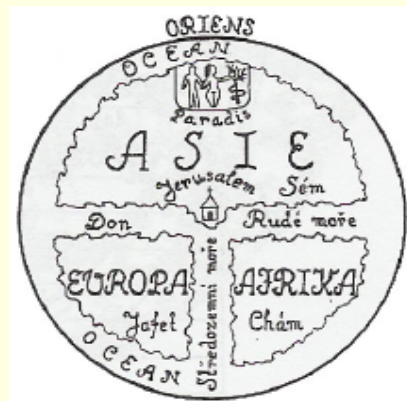
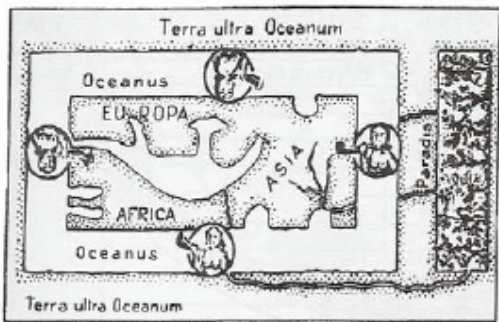
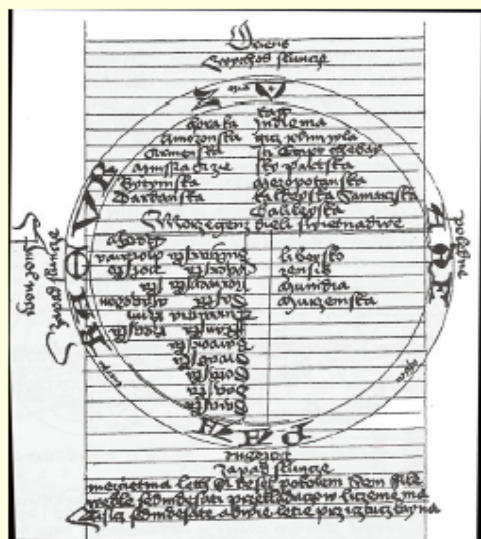

Schéma O-T map

Rukopisná kruhová mapa světa Vavřince z Březové

- další období úpadku kartografie
- jediným přípustným výkladem vědění byla **Bible**
- Země je okrouhlá nebo hranatá deska, jejímž středem je Jeruzalém
- **O-T mapy** (Orbis Terrarum) – kompozice písmena **O** s vestavěným **T**
- **rukopisná kruhová mapa světa s českým textem** obsažena v kronice **Vavřince z Březové**
- další mapy - **pásmové**

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

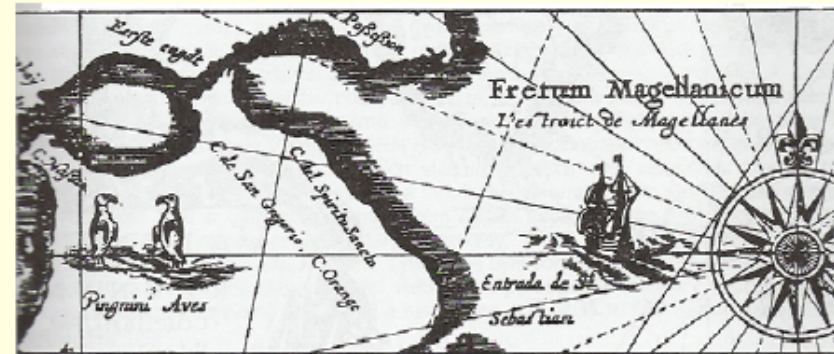
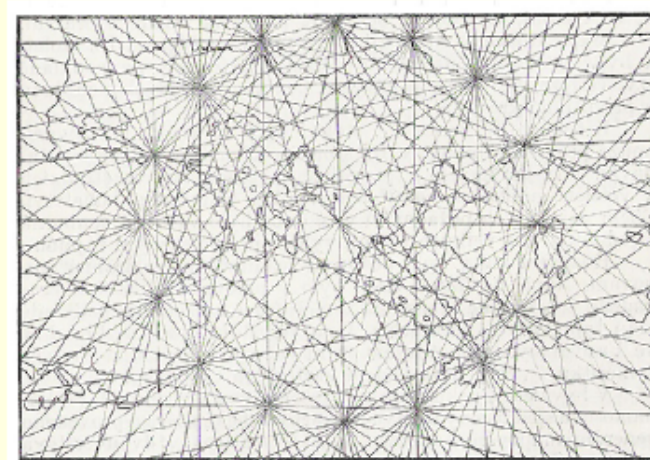
Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

MAPY PRO MOŘEPLAVBU

- **mapy kompasové** – podrobné mapy mořského pobřeží
- vytvářeli je Italové, Portugalci, Španělé, Holanďané a Francouzi ve 13. – 14. stol.
- na vodní hladině síť směrových růžic – 16 nebo 32 paprsků do světových stran
- přehled údajů o vzdálenosti k pobřeží, tzv. portulán – **portulánové mapy**
- podrobně zakresleno hlavně pobřeží – vnitrozemí prázdné – „**hic sunt leones**“ (zde jsou lvi)
- kompasové mapy tvoří přechod k renesanci kartografie – využívaly se ještě v 18. století

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

MIMOEVROPSKÁ KARTOGRAFIE

- **Kartografie islámu** – měla určitou návaznost na řeckou kartografii, byly sestavovány cestopisy doplněné množstvím nových poznatků
Arabové byli úspěšní v oblasti matematiky, astronomie, geografie, kartografie
přeložili Ptolemaiovo dílo, znali a používali kompas, prováděli přesná astronomická pozorování a geodetická měření
- **Kartografie čínská** – nejstarší dochované mapy - 2 mapy na hedvábí (*topografická a vojenská*), Číňané znali kompas, gnómon (*sluneční hodiny*), papír, prováděli nivelaci.
Mapa Číny 1 : 5 mil ve 3. stol. n. l.
- **Mapy Mayů a Aztéků** – mapy velmi dekorativní

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

KARTOGRAFIE NOVOVĚKU

- **Renesance kartografie** - spojeno se jmény: **Leonardo da Vinci**, **Mikuláš Koperník**, **Giordano Bruno**, **Gallileo Galilei**
- nahrazení Ptolemaiovské geocentrické teorie soustavy světa **systemem heliocentrickým**, který doložili matematickými zákony
- důležitý mezník pro kartografii – **vynález knihtisku** (cca 1450) **Janem Guttenbergem**
- **období objevitelských cest** – přelom 15. a 16. století – **Kryštof Kolumbus** (*objevení amerického kontinentu*) – **mapa Nového světa** z r. 1500
- kartografové se podíleli i na **pojmenování nově objevených oblastí** – název „**Amerika**“ je podle italského mořeplavce **Ameriga Vespucciho**
- **obnovena představa o kulatosti Země** (obeplutí zeměkoule) - **tvorba globů** na přelomu 15. a 16. století – M. Behaim, J. Schöner

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
globu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

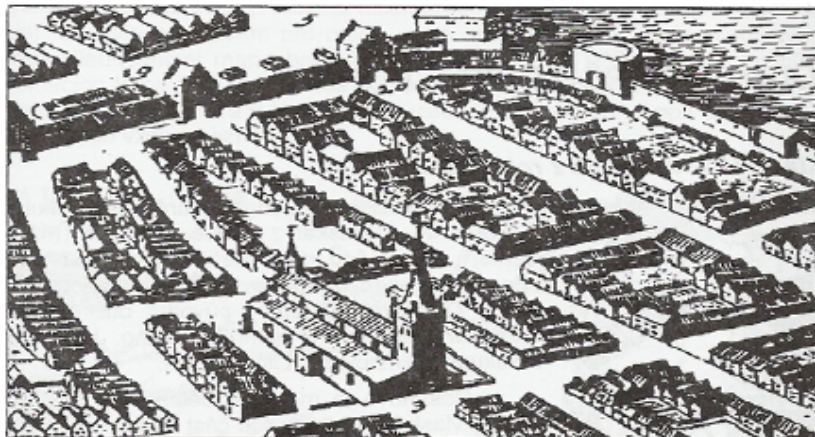

Dějiny
kartografie

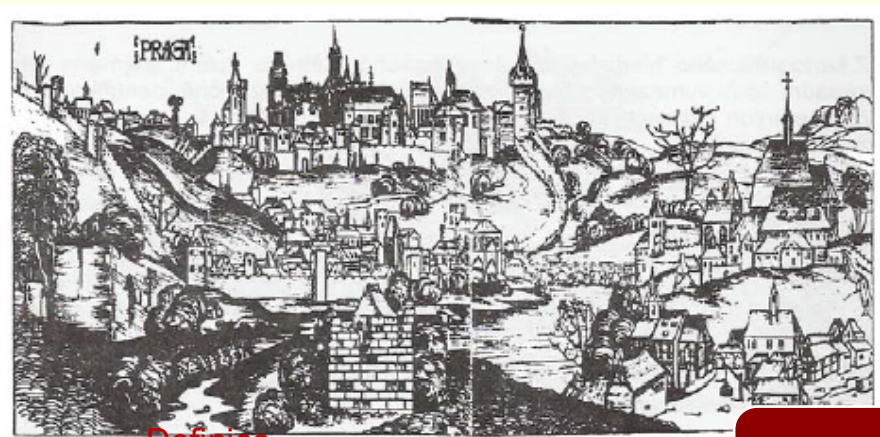
POČÁTKY ATLASOVÉ KARTOGRAFIE

- konec 16. stol. – **rozvoj atlasové kartografie** – zpracování v *kartografických domech*
- **Gerardus Mercator** – „otec nizozemské kartografie“ – autor mnoha map, atlasů a globů – poprvé použit pojem „atlas“
- *první vydání* (1604) **Mercatorův atlas** – 107 map, ve 40. vydání už 541 map
- **veduty** – panoramatické pohledy na města – „první“ pohledové plány měst

Veduta německého města (1682)

Nejstarší panorama Prahy (1493)

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
globu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY ČECH

- **Klaudyánova mapa (1518)**
- rozměr mapy **1260 x 640 mm**, měřítko cca **1 : 637 000**
- **mapa rozdělena do 2 částí** : horní část – erby jednotlivých zemí, rodů a významných měst a 2 alegorie (kritika české nesvornosti), dolní část – vlastní mapa o rozměrech 460 x 550 mm
- mapa Čech orientovaná na jih, 280 mapových značek a českých sídelních názvů (města, hrady, kláštery), rozlišení víry (katolíci, husité), horopis – opakovaná značka listnatého porostu, jediný popis Krkonoss, popis řek – Wltawa, Labe, Ohrze, Gizera, Worlice, Sazawa, zemské stezky značeny tečkami

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY ČECH

- **Crigingerova mapa Čech (1568)**
- rozměr mapy **486 x 421 mm**
- měřítko cca **1 : 683 500**
- byla oválná – ohraničena dvěma okrouhlými oblouky
- zobrazeno 292 sídel, český a německý popis
- chudý horopis – kopečky

- **Aretinova mapa Čech (1619)**
- měřítko **1 : 504 000**
- zobrazeno 1157 osídlených měst, jmenný rejstřík a souřadnice, zákres politického rozdělení Čech na 15 krajů
- rám nese mílovou stupnici
- popis německý a český, často vydávána v nizozemských a anglických atlasech

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

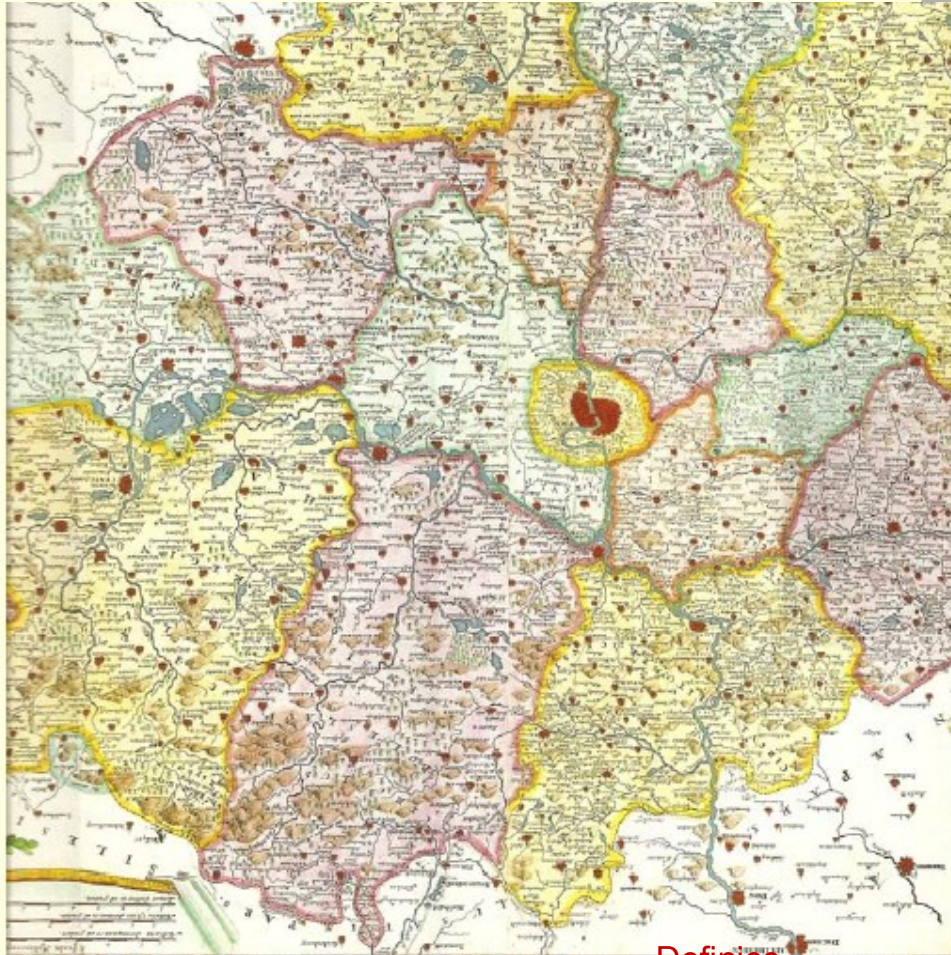
Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY ČECH

Aretinova mapa Čech 1690

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY ČECH

- **Vogtova mapa Čech (1712)**
- rozměr mapy **853 x 656 mm**
- měřítko cca **1 : 396 200**
- první česká mapa s **tematickým obsahem** : vedle sídel, řek a hlavního horstva jsou smluvenými značkami zobrazeny doly na zlato, stříbro, rudy, sklárny, hutě na železo, vinice, celní stanice a naleziště perlorodek na řekách
- mapový obraz vložen do zeměpisné sítě o intervalu 2' - zobrazení nelze určit
- uložena v Historickém ústavu AV ČR v Praze

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY MORAVY

- **Fabriciova mapa (1569)**
- rozměr mapy 946 x 846 mm
- měřítko cca 1 : 288 000
- zobrazuje Moravu a část Dolních Rakous
- popis je německý a český
- reliéf vyznačen kopečkovou metodou
- zakresleny a popsány všechny přítoky horní Moravy

- **Komenského mapa (1624)**
- rozměr mapy 540 x 440 mm
- měřítko 1 : 470 000
- mapu sestavil na základě svých cest po Moravě – opravoval nepřesnosti Fabriciovy mapy
- podrobná síť vodních toků
- terén vyznačen kopečkovou metodou
- síť zeměpisných souřadnic a na okraji sáhové měřítko
- nejžádanější mapa své doby tohoto území

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

NEJSTARŠÍ MAPY SLEZSKA

■ Helwigova mapa (1561)

- rozměr mapy 816 x 669 mm – čtyřlístá, byla množena z dřevorytu – originál se nedochoval
- měřítko 1 : 550 000
- jižní orientace mapy zdůvodněna požadavkem, aby řeka Odra tekla na mapě z Dolního do Horního Slezska, tj. od Opavy k Vratislavi
- mapa obsahuje 242 sídel, kláštery a zámky
- nepřiměřená kresba horopisu – příliš vyniká obraz Sněžky

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

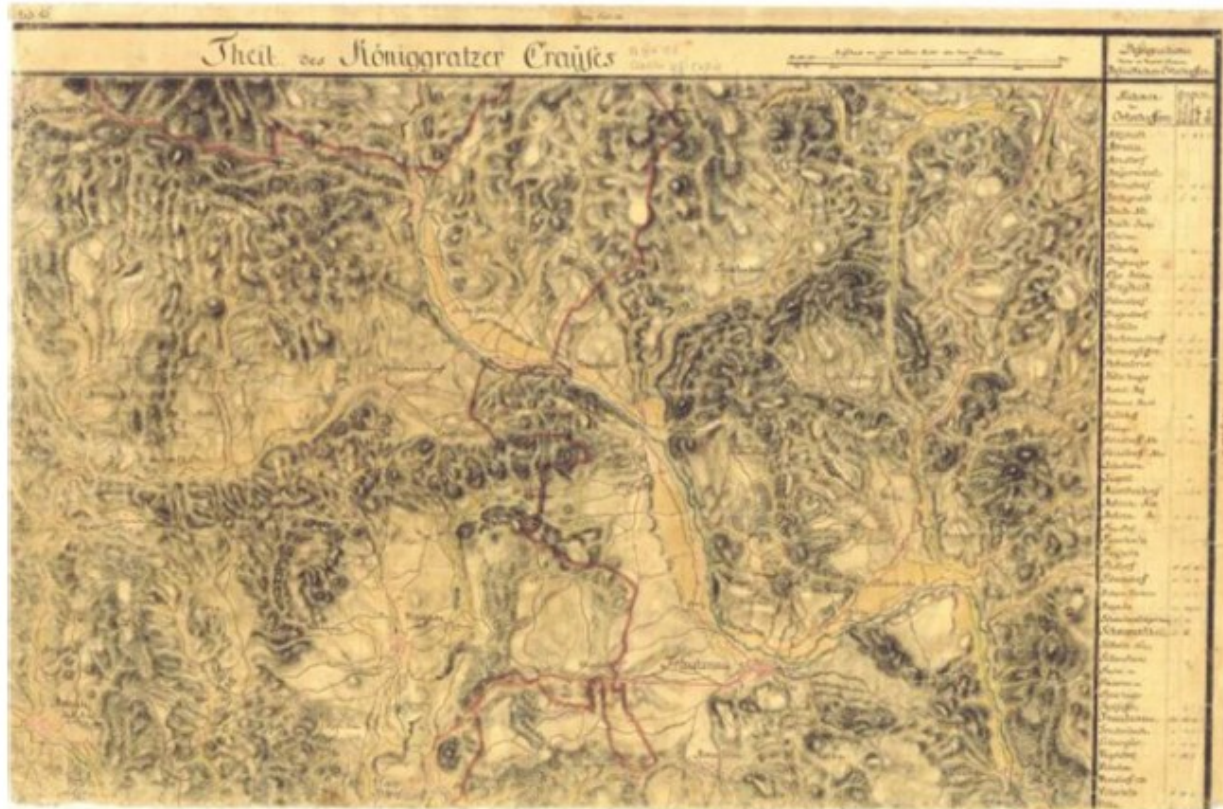

Dějiny
kartografie

VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

- ❖ I. vojenské mapování: 1764
- ❖ II. vojenské mapování: 1810-1866
- ❖ III. vojenské mapování: 19. stol.-30.léta 20. stol.

<http://oldmaps.geolab.cz>

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

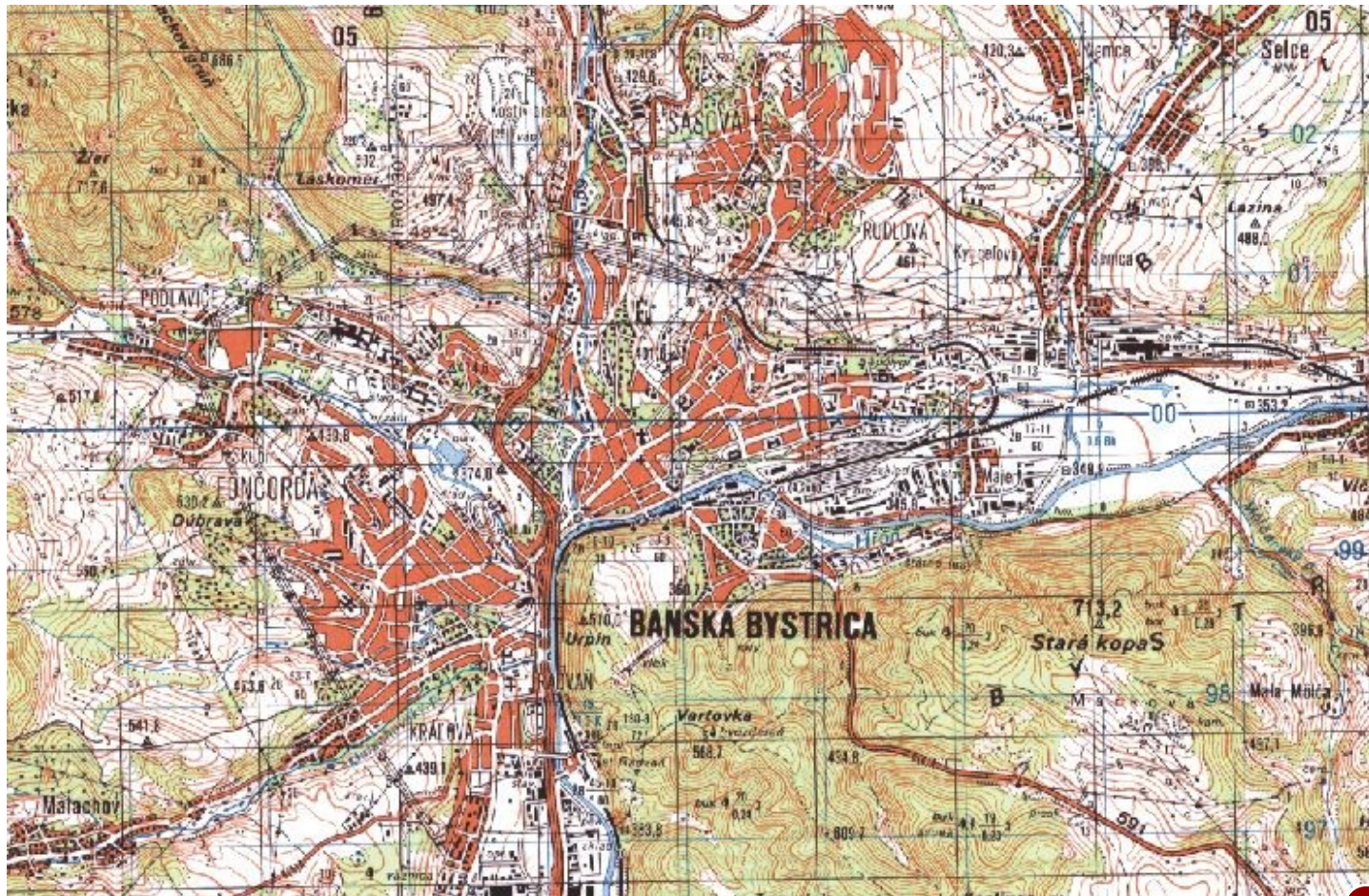

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ V ČSSR OD ROKU 1953

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

SOUČASNÁ STÁTNÍ PRODUKCE

www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Zememericky-urad.aspx

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie

Úvod –
studium
předmětu
kartografie

Postavení
kartografie v
systému
věd

Kartografie
jako
samostatný
vědní obor a
její definice

Definice
mapy,
atlasu,
glóbu a
produktů
digitální
kartografie

Struktura a
členění
kartografie,

Dějiny
kartografie